

Arxeoloq Qara Məmməd oğlu Əhmədovun 90 illiyinə

Tarix Dostiyev

Bakı Dövlət Universiteti

Açar sözlər: Qara Əhmədov, arxeoloq, Örənqala şəhər yeri, Qəbələ şəhəri, Beyləqan şəhəri.

2018-ci ildə görkəmli Azərbaycan arxeoloqlarından biri, tarix elmləri doktoru, professor, Azərbaycan MEA-nın müxbir üzvü Qara Məmməd oğlu Əhmədovun anadan olmasının 90 ili tamam olur. Adı ölkəmizdə Orta əsrlər arxeologiyasının formalaşması və inkişafı ilə ayrılmaz surətdə bağlı olan Qara Əhmədov özünün bilik və bacarığını, elmi yaradıcılıq istedadını Azərbaycanın arxeoloji irsinin, başlıca olaraq orta əsr şəhərlərinin tədqiqinə yönəlmişdi. Qara müəllimin həyat və yaradıcılığının yarım əsrdən artıq dövrü 1952-ci ildən ömrünün sonuna, 2003-cü ilədək Azərbaycan MEA Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutu ilə bağlı olmuş, baş laborantdan sektor rəhbərinədək müxtəlif vəzifələrdə çalışmışdır.

O, 1928-ci ildə Qəbələ rayonunun Çarxana rəndində faytonçu ailəsində anadan olub. Orta təhsilini Qəbələ rayonunun Hacalı kənd məktəbində aldıqdan sonra 1944-cü ildə Bakı Dövlət Universitetinin Tarix fakültəsinə daxil olmuşdur. Gənc Qara Əhmədovun tarixçi olmaq arzusu, söz yox ki, keçmişin yadigarları olan arxeoloji abidələrlə Qəbələ rayonunun zənginliyi ilə müəyyən dərəcədə bağlı idi. O, müsahibələrindən birində bu məsələyə toxunaraq bildirir ki, “Kəndimiz sirlərlə dolu qədim Qəbələ şəhərinin xarabalıqları yaxınlığında yerləşdiyindən mən kənd uşaqları, məktəb dostlarımla tez-tez oraya gedər və onun hələ də qalmaqda davam edən möhtəşəm divarlarının üstünə qalxar, bər-bəzəkli saxsı qırıqları yığar, onun ecazkar sirlərini öyrənməyə çalışardım. Bu qədim şəhər haqqında kənd ağsaqqallarının danışdıqları gözəl əfsanələri mən onun özündən eşitmək istərdim” (1, s. 105).

Universitet illərində görkəmli Azərbaycan arxeoloqu Saleh Qazıyevin maraqlı mühazirələri Qara Əhmədovun ixtisas seçimini daha da dəqiqləşdirməsinə təsir etmiş və o, hələ tələbə ikən Mingəçevirin arxeoloji qazıntılarında iştirak etmişdir. Bakı Dövlət Universitetini 1949-cu ildə uğurla bitirən Qara Əhmədov istedadlı məzun kimi həmin ali məktəbin aspiranturasında saxlanmışdı. Qara Əhmədovun elmi yaradıcılıq yolu tələbə ikən başlanmış, V kurs tələbəsi olarkən fakültə Elmi Şurasının sədri seçilmişdir. 1949-cu ildə onun ilk elmi əsəri – “Azərbaycanda Yaloylutəpə mədəniyyəti” adlı məruzəsinin tezisləri çap olunmuşdur.

Hələ tələbə ikən arxeoloji çöl-tədqiqatlarına Mingəçevir ekspedisiyasında başlamış Q.M.Əhmədovun peşəkar arxeoloq kimi püxtələşməsində Öranqala şəhər yerində aparılan qazıntılar xüsusi mərhələ təşkil etmişdir. Öranqala şəhər yerində arxeoloji qazıntıları SSRİ Elmlər Akademiyası və Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyasının birgə təşkil etdikləri “Azərbaycan arxeoloji ekspedisiyası” aparırdı. Ekspedisiyaya məşhur qafqazşünas alim A.A.İyessen rəhbərlik edirdi. Öranqala qazıntılarında fəal iştirak edən Q.M.Əhmədov A.A.İyessenin, eləcə də Qafqaz və Krımın orta əsr memarlığının və saxsı məmulatının nüfuzlu tədqiqatçısı A.L.Yakobsonun rəhbərliyi altında mükəmməl arxeoloji məktəb keçmişdir. Q.M.Əhmədov Öranqala qazıntılarında arxeoloji tədqiqat metodlarını dərinlən mənimsəyir. Məhz bu illərdə Qara Əhmədov peşəkar arxeoloq kimi formalaşır, arxeoloq üçün vacib olan keyfiyyətlərə - seçdiyin peşəyə sədaqətlə xidmət etmək, çöl və kabinet tədqiqatlarını uzlaşdırmaq, qazıntının gözəl artefaktlar tapmaq məqsədi ilə deyil, tarixi keçmişi bərpa etmək üçün maksimum informasiyanın alınması, abidənin düzgün qazımaqla yanaşı həm də əldə olunan faktik materialların dərk olunması və düzgün şərh edilməsi bacarığına yiyələnir. Çöl tədqiqatlarında son dərəcə ciddilik və dəqiqlik, arxeoloji irsin təhlil və şərhində məsuliyyət Qara müəllimi ömrünün sonunadək səciyyələndirən keyfiyyətlər olmuşdur.

Tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsi almaq üçün Q.M.Əhmədovun “Azərbaycanın IX-XIII əsrlər şirsiz məişət keramikası” mövzusunda dissertasiya işinə A.L.Yakobsonun təyin edilməsi tədqiqatın uğurunu şərtləndirən amillərdən biri idi. A.L.Yakobson Yaxın Şərq, Mərkəzi Asiya, Qafqaz və Bizans keramikasının gözəl bilicisi olub regionun dulusçuluq sənətinin ümumi və məhəlli xüsusiyyətlərini, inkişaf dinamikasını dərinlən bilən və təhlil etməyə qadir görkəmli sovet arxeoloqu idi (12).

1958-ci ildə keçmiş SSRİ EA Maddi Mədəniyyət tarixi İnstitutunun Leningrad bölməsinin İxtisaslaşdırılmış Elmi Şurasında Q.M.Əhmədov Öranqala qazıntılarının materialları əsasında “Azərbaycanın IX-XIII əsrlər şirsiz məişət keramikası” mövzusunda dissertasiya işini müvəffəqiyyətlə müdafiə edərək 1959-cu ildə tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsinə almışdır. Sonradan monoqrafiya kimi çap olunan həmin əsərində Qara müəllim ilk dəfə olaraq Azərbaycanın orta əsr şirsiz saxsı məmulatını elmi əsasda sistemləşdirmiş, onu təhlil etmiş, istehsal texnologiyası, bədii tərtibatı, inkişaf dinamikası, məhəlli xüsusiyyətlərinə dair tutarlı fikirlər irəli sürmüşdür (3). 60 ildir ki, həmin əsər Azərbaycanın orta əsr şirsiz saxsı məmulatı üzrə aparılan tədqiqatlar üçün təməl daşdır.

Qara Məmməd oğlu Əhmədov Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin öyrənilməsinə xüsusilə böyük qüvvə sərf etmiş, bu problem onun tədqiqatlarının başlıca istiqamətini təşkil etmişdir. Gənc arxeoloqun 50-60-cı illərdəki fəaliy-

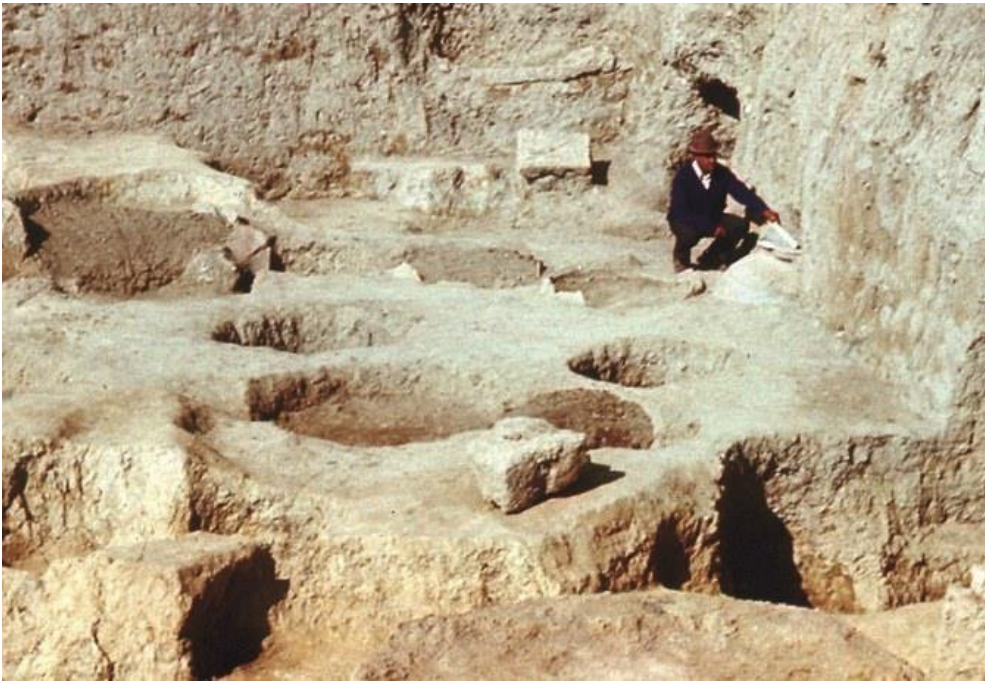
yəti, onun qeyri-adi əmək sevərliyi, qarşıya qoyduğu hədəfə doğru məqsəd-yönlü çalışmaları, elmi problemlərə məsuliyyət hissi ilə yanaşması, tarix və

Q. M.Əhmədov və A.L.Yakobson

mədəniyyətimizin təbliğinə səy və bacarığını əsirgəməməsi özünü elmə xidmətə etmək istəyən bütün gənc tədqiqatçılara örnək ola bilər. Həmin illərdə Qara Əhmədov Örnəqalada arxeoloji qazıntılara rəhbərlik etmiş, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının elmi katibi vəzifəsini daşımış, respublika və ümumittifaq konfranslarında fəal iştirak etmiş, orta əsr Azərbaycan şəhərinə dair sanballı məqalələr, monoqrafiya çap etdirmiş, eyni zamanda vaxtaşırı elmi-kütləvi məqalələrlə arxeologiyaya elmini təbliğ etmişdir. Məhz Qara müəllimin elmi təfəkkürünün işığında Azərbaycanın orta əsr şəhəri və şəhər mədəniyyəti probleminin mürəkkəb, bir çox ziddiyyətli məsələlərinə aydınlıq gətirilmişdir. Onun Beyləqan şəhərinin tarix və arxeologiyası üzrə apardığı tədqiqatlar əhatə genişliyi, yüksək elmi səviyyəsi ilə elmi ictimaiyyət tərəfindən müsbət qarşılanmışdı. Akademik Ziya Bünyadov Azərbaycan Atabəyləri dövlətinə həsr olunmuş monoqrafiyasında orta əsr Azərbaycan şəhərlərinin arxeoloji cəhətdən öyrənilmədiyini, yalnız Q.M.Əhmədovun 20 il tədqiq etdiyi Beyləqan şəhəri istisna təşkil etdiyini xüsusi vurğulamışdır (11, s. 188). Q.M.Əhmədov təcrübəli arxeoloq olmaqla bərabər həm də yazılı qaynaqların gözəl bilicisi idi, yazılı qaynaqların məlumatını və arxeoloji dəlilləri məharətlə uzlaşdıraraq öz araşdırmalarını yüksək dəyərli və dərin məzmunlu

tədqiqat əsərinə çevirməyi bacarırdı. O, 1972-ci ildə “Beyləqan orta əsr şəhəri” mövzusunda dissertasiyanı uğurla müdafiə edərək Azərbaycanda elmlər doktoru alimlik dərəcəsinə alan ilk arxeoloq olmuşdur. Qara müəllimin novatorluğu onda idi ki, ilk dəfə olaraq arxeoloji irs və yazılı mənbə məlumatlarının yüksək peşəkarlıqla təhlili əsasında Azərbaycanın orta əsr şəhərlərindən birinin – Beyləqan şəhərinin dolğun və mötəbər tarixi yaradıldı. Həmin tarixi-arxeoloji tədqiqat təkzibedilməz faktiki dəlillərdə bir daha təsdiqlədi ki, Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin öyrənilməsində arxeologiyanın rolu və perspektivləri böyükdür. 1979-cü ildə monoqrafiya kimi nəşr olunan bu tədqiqat əsəri 40 ilə yaxındır ki, mediyevist arxeoloqların stolüstü kitabıdır (4).

Qara müəllim arxeoloji qazıntı sahəsində

Ömrünün son 30 ilində orta əsr Qəbələ şəhəri professor Qara Əhmədovun tədqiqatlarında mühüm yer tuturdu. Həmkarı arxeoloq İlyas Babayevlə müştərək yazdıqları və 1981-ci ildə çap olunan “Qəbələ (tarixi-arxeoloji oçerk)” adlı kitab qədim və orta əsrlər Qəbələ şəhəri üzrə ilk ümumiləşdirici əsərdir (2). Həmin əsərdə yazılı qaynaqların məlumatı və keçən əsrin 80-ci ilinədək aparılmış arxeoloji tədqiqatların nəticələri təhlil olunaraq Qəbələ şəhərinin tarixi və maddi mədəniyyəti yığcam şəkildə geniş oxucu kütləsinə təqdim edilmişdir. Böyük alimin sonuncu yaradıcılıq məhsulu da məhz bu şəhərin orta əsrlər tarixinə və arxeologiyasına həsr olunmuşdur. “Qəbələ orta

əsrlərdə” adlanan həmin əsərində Qara müəllim uzun illərdən bəri Qəbələdə apardığı tədqiqatlara yekun vurmuşdur (9).

Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin ümumi və nəzəri məsələləri ilə yaxından məşğul olan, vaxtaşırı bu problemin ümdə məsələlərinə həsr olunmuş əsərlər yazan Qara müəllimi Nizami dövrünün şəhərləri daha çox maraqlandırır. O, tamamilə haqlı olaraq Xaqani Şirvani, Nizami Gəncəvi kimi dahiələrin formalaşmasında yüksək şəhər mədəniyyətinin mövcudluğu amilini ön plana çəkirdi.

Orta əsrlər arxeologiyası şöbəsinin müdiri Qara Əhmədov, şöbə əməkdaşları Hüseyin Ciddi və Fərhad İbrahimov

Q.M.Əhmədovun tədqiqatlarında Azərbaycan şəhərlərinin orta əsrlərdə iqtisadi və mədəni əlaqələri də diqqət mərkəzində olmuş, müxtəlif səviyyəli elmi forumlarda həmin mövzu üzrə məzmunlu məruzələr etmişdir. Bu istiqamətdə onun “Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin maddi mədəniyyətinin Orta Asiya paralelləri haqqında”, “Azərbaycan şəhərlərinin Qədim Rusiya şəhərləri ilə erkən əlaqələri haqqında”, “Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin Orta Asiya şəhərləri ilə əlaqələri tarixindən” məruzələrini misal göstərmək olar (6, c. 125-127; 7, c. 11-17; 8, c. 14-16).

Geniş erudisiyaya malik, dərin təhlil və ümumiləşdirmələr aparmağı, hadisələr burulğanında başlıcanı, həlledicini ikinci dərəcəlidən ayırmağı bacaran Q.M.Əhmədov “Azərbaycan tarixi”nin bircildlik və çoxcildlik nəşrlərində orta əsrlərin maddi mədəniyyəti bölmələrinin, Rusiya EA Arxeologiya

İnstitutunun hazırladığı 20 cildlik “Arxeologiya” nəşrinin “Kırım, Şimal-Şərqi Qaradənizboyu və Zaqafqaziya orta əsrlər dövründə (IV-XIII əsrlər)” cildinin “Azərbaycan IX-XIII əsrlərdə” adlı fəslini yüksək peşəkarlıqla yazmışdır (10). Altıncı cildlik “Azərbaycan arxeologiyası” nəşrinin Azərbaycanın orta əsrlər arxeologiyasına həsr olunan VI cildinin yazılmasında da onun xidmətləri böyükdür. O, həmin kollektiv əsərin “Təsərrüfat, sənətkarlıq və ticarət” fəslinin müəllifi, “Yaşayış yerləri”, “Mədəni-məişət abidələri” fəsillərinin, eləcə də “Giriş” və “Nəticə”nin həmmüəllifidir.

Q.M.Əhmədov Azərbaycan arxeologiya elmini Ümumiitifaq və Beynəlxalq konfranslarda layiqincə təmsil edirdi. Onun Moskva, Leningrad, Bakı, Kiev, Tbilisi, Səmərqənd, Alma-Ata və digər şəhərlərdə keçirilən elmi məclislərdə yüksək səviyyəli məruzələri böyük maraqla qarşılanırdı. O, Rusiya, Ukrayna, Gürcüstan, Orta Asiya və Kazaxıstanın arxeoloqları ilə sıx elmi əlaqələr saxlayırdı.

Azərbaycan hüdudlarından kənar da onun tədqiqatlarını yüksək qiymətləndirir, onu orta əsrlər arxeologiyasının nüfuzlu tədqiqatçısı kimi qəbul edirdilər.

Qara müəllim öz tədqiqatlarının nəticələrini, eləcə də Azərbaycan arxeologiyasının nailiyyətlərini geniş oxucu auditoriyasına çatdırmaq üçün elmin populyarlaşdırılması sahəsində də parlaq istedadla malik olduğunu nümayiş etdirmişdir. Onun “Elm və həyat” və «Литературный Азербайджан» jurnallarında vaxtaşırı çap etdirdiyi çoxsaylı elmi-kütləvi məqalələri oxucular arasında böyük şöhrət qazanmışdı.

Qara müəllimdə müəmmalı, sirlərlə dolu hadisə və ya tapıntılara maraq, onların sirlərini açmaq, sual doğuran məsələlərə aydınlıq gətirmək istəyi güclü idi. Qız qalası ilə bağlı tədqiqatları, “Bu günə necə gəlib çıxmış” kitabı belə marağın məntiqi nəticəsi idi. Geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulan “Bu günə necə gəlib çıxmış” kitabında müəllif bəşər övladının sübh çağından müasir dövrdək maddi mədəniyyətindəki dəyişikləri, mühüm kəşf və icadları: ilk alətlər və silahlar, ev-eşik və od-ocaq, yollar və nəqliyyat vasitələri, məişət avadanlığı, yazı və təqvim, qədim pullar, qədim dəfn adətləri və s. sadə, anlaşıqlı dildə oxucuya çatdırır (5).

Q.M.Əhmədovun elmi yaradıcılığında Azərbaycanda arxeologiya elminin təşəkkülü və inkişafı tarixinin araşdırılması, Azərbaycan arxeoloqlarının yaşlı və orta nəslinin elmi nailiyyətlərinin təbliği xüsusi yer tuturdu. O, bu istiqamətdə çoxsaylı məqalələrdən başqa “Azərbaycan arxeoloqları” adlı kitab da yazmışdır. Qara müəllim həmkarlarının elmi yaradıcılığına qısqancılıqdan uzaq, ürək açıqlığı ilə, obyektiv yanaşır, onların elmi fəaliyyətini təhlil edir, Azərbaycan arxeologiya elminə gətirdiyi yenilikləri, verdiyi töhfələri göstərir

Qara müəllim arxeoloji abidələri tədqiq və təbliğ etməklə bərabər, həm də onların qorunması qayğısına qalırdı. O, Respublika Tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi cəmiyyətinin Mərkəzi Şurasına üzv seçilmiş, cəmiyyətin arxeoloji bölməsinə rəhbərlik etmişdir.

Q.M.Əhmədovun Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunda, 1993-cü ildən müstəqil olan Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunda elmi-təşkilati fəaliyyəti geniş və çoxcəhətli idi. O, Elmlər Akademiyasının Tarix İnstitutunda baş laborant, kiçik elmi işçi, baş elmi işçi, 1961-1968-ci illərdə elmi katib, 1974-1993-cü illərdə Arxeologiya və Etnoqrafiya sektorunun rəhbəri olmuş, 20 il sektorun Elmi Şurasına rəhbərlik etmişdir. 1975-ci ildən 1993-cü ilədək şöbə müdiri vəzifələrində çalışmışdır. 1993-cü ildən müstəqil olan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunda Qara müəllim şöbə müdiri vəzifəsində fəaliyyətini davam etdirmiş, Azərbaycanın orta əsrlər arxeologiyası istiqamətinin təşkili və inkişafında öz səy və bacarığını əsərgəməmişdir. Qara Əhmədov çöl tədqiqatlarının təşkilində də xidmətləri böyükdür. O, 1959-1968-ci illərdə Örnqala, 1973-cü ildən ömrünün sonunadək Qəbələ arxeoloji ekspedisiyalarının rəisi olmuşdur.

Qara Əhmədovun arxeologiya sahəsində nailiyyətləri yüksək qiymətləndirilmiş, o, 2002-ci ildə Azərbaycan MEA müxbir üzvü seçilmişdir.

Geniş elmi görüş dairəsi professor Qara Əhmədova uğurlu pedaqoji fəaliyyət üçün bünövrə olmuş, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində uzun illər o, “Azərbaycan tarixi”, “Arxeologiyanın əsasları” fənlərindən və “Azərbaycanın qədim və orta əsr şəhərləri” seçmə fənnindən mühazirələr oxumuşdur. Qara müəllim yüksək ixtisaslı arxeoloq kadrların hazırlanmasında məhsuldar fəaliyyət göstərmiş, öz məktəbini yaratmışdır. Onun yetirmələri arasında elmlər doktoru, fəlsəfə doktorları vardır. Görkəmli alimin intellektindən, elmi irsindən təkcə onun rəhbərlik etdiyi aspirant və doktorantlar deyil, Azərbaycanın orta əsrlər arxeologiyası ilə məşğul olan bütün gənc tədqiqatçılar kifayət qədər bəhrələnmişlər. O, bir çox doktorluq və namizədlik dissertasiyalarına opponentlik etmiş, onların müəlliflərinin müvafiq elmi dərəcə almasına xeyir-dua vermişdir.

Q.M.Əhmədov bir sıra sanballı nəşrlərin, o cümlədən bircildlik və çoxcildlik “Azərbaycan tarixi” nin (I-III cildlər), “Azərbaycanın maddi mədəniyyəti” nin (V-X cildlər) “Azərbaycan SSR EA Xəbərləri” (tarix, fəlsəfə və hüquq seriyası) jurnalının redaksiya heyətinin üzvü, “Azərbaycanda arxeoloji və etnoqrafik axtarışlar” məcmuəsinin üç cildinin məsul redaktoru, Azərbaycan hüdudlarından kənar – Alma-ata şəhərində nəşr olunmuş “Orta Asiya və Qazaxıstanın orta əsr şəhər mədəniyyəti” ümumittifaq müşavirəsinin materiallarının məcmuəsinin redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur. Bunlardan baş-

qa onun redaktəsi ilə 30-dan artıq məcmuə, monoqrafiya, kitabça çap olunmuşdur.

Əməkdaşlara və tələbələrinə, titul və mövqelərindən, yaşından asılı olmayaraq müxtəlif nəsillərin nümayəndələrinə diqqət və qayğı göstərirdi, saf və prinsipal, xeyirxah və tələbkar, optimist və həyatsevər idi, insanlarda inam yaratmağı bacarırdı. Elmin inkişafı naminə özünə belə güzəşt etmir, son illər ürək-damar xəstəliyindən əziyyət çəkməsinə baxmayaraq elmi yaradıcılığını intensiv davam etdirir, yeni-yeni əsərlər yazırdı.

Azərbaycan MEA müxbir üzvü, professor Q.M.Əhmədovun elmi irsi zəngin olub 6 monoqrafiya, yüzdən artıq elmi və elmi-kütləvi məqaləni əhatə edir.

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan arxeologiyasının ağsaqqalı // Azərbaycan arxeologiyası, 2000, № 3-4, s. 105-110.
2. Babayev İ.A., Əhmədov Q.M. Qəbələ (tarixi-arxeoloji oçerk). Bakı: Elm, 1981, - 93 s.
3. Əhmədov Q. M. Azərbaycanın şirsiz saxsı məmulatı. Bakı: Azərb.SSR EA nəşr., 1959.- 143 s.
4. Əhmədov Q.M. Orta əsr Beyləqan şəhəri. Bakı: Elm, 1979, -198 s.
5. Əhmədov Q. M. Bu günə necə gəlib çıxmışdır ...Bakı: Azərnəşr, 1989, -118 s.
6. Əhmədov Q. M. Azərbaycanın orta əsr şəhərlərinin Orta Asiya şəhərləri ilə əlaqələri tarixindən // Azərbaycan beynəlxalq çoxtərəfli qarşılıqlı əlaqələrdə. II Bakı beynəlxalq simpoziumunun məruzələri. Bakı:Elm, 1997, s. 125-127.
7. Ахмедов Г.М. О среднеазиатских параллелях материальной культуры средневековых городов Азербайджана // Средневековая городская культура Казахстана и Средней Азии. Материалы всесоюзного совещания. Алма-Ата: Наука, 1983, с. 11-17.
8. Ахмедов Г.М. О ранних связях городов Азербайджана с древнерусскими городами //Древнерусский город. Материалы всесоюзной археологической конференции. Киев: Наукова Думка, 1984, с. 14-16.
9. Ахмедов Г.М. Гала – центральная и самая многослойная часть городища Кабала // Azərbaycan arxeologiyası və etnoqrafiyası, 2003, № 2, с. 82-105.
10. Ахмедов Г.М. Азербайджан в IX-XIII вв. // Археология. Крым, Северо-Восточное Причерноморье и Закавказье в эпоху средневековья: века. Москва: Наука, 2003, с. 367-388.
11. Бунятов З.М. Государство Атабеков Азербайджана (1136-1225годы). Баку: Элм, 1978, 272 с.
12. Якобсон А.Л. Средневековая поливная керамика как историческое явление // Византийский временник, Москва, 1978, т. 39. С.148-159.

*Summary***On 90th Anniversary of Archaeologist Gara Mamed oglu Akhmedov**

Tarikh Dostiyev
Baku State University

The article discusses the contribution of a prominent scientist, doctor of historical sciences, professor, and corresponding member. The Azerbaijan National Academy of Sciences of, G.M. Akhmedov (1928-2003) in the development of Azerbaijani archeology. The whole creative life of G.M. Akhmedov for more than half a century (1952-2003) is associated with the Institute of Archeology and Ethnography of the Azerbaijan National Academy of Sciences. He was a theorist and organizer of science, a talented teacher and practitioner. The main contribution of G.M. Akhmedov to Azerbaijani science was his excavations of medieval settlements. The brightest pages of his scientific creativity are connected with the research of the ancient sites of Oren-Kala and Gabala. Analyzing the richest archaeological materials obtained during the excavations of these medieval settlements, G. M. Ahmedov there are a lot of researhes of the fundamental problems of medieval urbanization. The scientific heritage of G.M. Akhmedov is significant: he published 6 monographs, more than 100 scientific and popular science articles, published both in Azerbaijan and abroad.

Keywords: Gara Akhmedov, archaeologist, Oren-Kala, ancient settlement, Gabala, Beylagan.

*Резюме***К 90-летию археолога Гара Мамед оглы Ахмедова**

Тарих Достиев
Бакинский Государственный Университет

В статье рассматривается вклад видного ученого, доктора исторических наук, профессора, член-корр. НАН Азербайджана Г.М.Ахмедова (1928-2003) в развитие азербайджанской археологии. Вся творческая жизнь Г.М. Ахмедова в течение более полвека (1952-2003) связана с Институтом Археологии и Этнографии НАН Азербайджана. Он являлся теоретиком и организатором науки, талантливым педагогом и практиком. Основным вкладом Г.М.Ахмедова в азербайджанскую науку стали его раскопки средневековых городищ. Самые яркие страницы его научного творчества связаны с исследованием городищ Орен-кала и Габала. Анализируя богатейшие археоло-

гические материалы, полученные при раскопках этих средневековых городищ, Г.М.Ахмедов сделал много для изучения фундаментальных проблем средневековой урбанизации. Научное наследие Г.М.Ахмедова значительно: им опубликовано 6 монографий, более 100 научных и научно-популярных статей, изданных как в Азербайджане, так и за ее пределами.

Ключевые слова: Гара Ахмедов, археолог, городище Орен-кала, Габала, Бейлаган.